

(515. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan

den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 28 April 1922.

Ingevolge machtiging der Koningin heb ik de eer U

(515. 2.)

VERSLAG DER ALGEMEENE REKENKAMER IN NEDERLAND.

I. Niet beantwoorde van verzoek om inlichting.

Hoogedelgestreng hierbij, ter voldoening aan het voorschrift van artikel 79 der Indische Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1917, n°. 275) de verslagen aan te bieden van de Algemeene Rekenkamers in Nederland en in Nederlandsch-Indië, betreffende hare werkzaamheden over 1920.

De Minister van Koloniën,

DE GRAAFF.

INLEIDING.

De Algemeene Rekenkamer heeft in het afgelopen jaar de bij haar gerezen bedenkingen tegen de verevende uitgaven aan den Minister van Koloniën medegedeeld binnen den termijn, gesteld bij artikel 29 der Indische Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1917, n°. 275).

De meeste bedenkingen werden opgeheven, deels door verstrekte inlichtingen of overgelegde bescheiden, deels door overdrachten van bezwaar, waar het onjuiste aanwijzing op de begrooting betrof, en door verminderingen van bezwaar, gegrond op quitantiën van gedane stortingen, wanneer er te veel was verevend en betaald.

Omtrent enkele van die bedenkingen en andere aangelegenheden, welke bijzondere vermelding verdienen, laat de Kamer eenige mededeelingen volgen, evenals in vorige verslagen gesplitst in twee gedeelten: „Uitgaven” en „Ontvangsten en Rekeningen”.

EERSTE GEDEELTE.

Uitgaven.

Ter zake van den aankoop van een chèque ten bedrage van 1200 francs aan de order van den Nederlandschen Gezant te Bern, werd eene quitantie van dien gezant overgelegd, vermeldende dat hij in Juni 1918 een gelijk bedrag als voorschot had uitbetaald aan een candidaat-houtvester voor den Indischen dienst.

Daar bedoelde candidaat volgens de aan de Rekenkamer medegedeelde beschikkingen van den Minister van Koloniën wel in 1917, maar niet in 1918 opdracht ontvangen had om in het belang van zijne opleiding in Zwitserland te vertoeven, vroeg zij aan den Minister, waarom het voorschot was verstrekt en hoe het zou worden verrekend.

Die vragen werden niet beantwoord. Er werd slechts verwezen naar een inmiddels verschenen Koninklijk besluit, houdende goedkeuring van de betaling. Dit bevreemde de Rekenkamer te meer, omdat bedoelde candidaat in 1918 niet was geslaagd in het eindexamen, wat volgens de commissie van toezicht was te wijten aan gemis van ernstigen wil en aan onvoldoenden ijver. Bovendien was gebleken, dat de candidaat, tijdens zijne tewerkstelling in Zwitserland in 1917, had blijk gegeven van weinig voortvarendheid, terwijl ook op zijn gedrag aldaar het een en ander viel aan te merken.

Voorts zij hier ter plaatse nog vermeld, dat de Rekenkamer, in navolging van vroeger ¹⁾, in het afgelopen jaar, wanneer daartoe naar hare meening reden bestond, aan den

1) Verg. nummer I van het verslag over 1914 (Bijlagen Tweede Kamer, Zitting 1915—1916, 426) en de Verslagen over 1916 en latere jaren.

Minister van Koloniën inlichting heeft gevraagd nopens de aanleiding tot het doen van uitgaven onder den naam van tegemoetkoming.

De Minister is echter blijven weigeren die inlichting te geven.

II. *Schadevergoeding aan aannemers.*

Gelijk is vermeld onder nummer II van haar verslag over 1919, had de Rekenkamer den Minister van Koloniën er aan herinnerd, dat volgens de in 1916 door den Ministerraad gestelde regelen, zooals het College die opvatte, bij de beslissing op een verzoek om tegemoetkoming in de schade, geleden bij de uitvoering van contracten, ook diende te worden nagegaan of de verzoeker groote winst had gemaakt op aannemingen voor of leveringen aan derden.

Deze opvatting werd in het afgelopen jaar door den Minister bestreden. Zijne Excellentie deelde mede, dat aan de in 1916 door den Ministerraad gegeven aanwijzing, volgens welke diende te worden gelet op de winst, door den aannemer „uit anderen hoofde” verkregen, bij zijn Departement nooit de beteekenis was gehecht, welke de Rekenkamer daaraan toekende. Dat anders gehandeld had moeten zijn, werd door den Minister ontkend, omdat, naar zijne meening, de beweegreden voor verleen van tegemoetkoming niet alleen was geweest de wensch om ontwrichting der nijverheid en pauperisme zooveel doenlijk te voorkomen, maar evenzeer de zorg, dat het Land gedurende de oorlogsjaren zou kunnen blijven rekenen op leveranciers, die het benoodigde niet te duur en in den regel op tijd zouden weten te verschaffen. Om dit laatste te bereiken was het noodig geacht, gegadigden voor Landsleveringen in geen opzicht minder gunstig te behandelen dan vanwege groote particuliere lastgevers zou zijn geschied. Tot steun van zijne meening beriep de Minister zich voorts op een advies van den Landsadvocaat, volgens hetwelk in het maatschappelijk verkeer tegemoetkoming in schade niet werd beperkt tot hen wier bestaan van de tegemoetkoming afhing, en wel werd gevraagd of schade was geleden met het werk als geheel beschouwd, maar niet of winst was betaald op geheel andere werken.

's Ministers betoog bracht in de opvatting der Rekenkamer geen verandering. In een nader schrijven stelde zij voorop, dat elke aanneming uiteraard risico medebrengt, en deed zij het gevaar uitkomen van eene regeling, waarbij aan den aannemer de door hem geraamde winst verzekerd blijft, ook al gaan de kosten van het werk of de levering zijne aannemingssom ver te boven. Verder wees zij er op, dat het stelsel van vergoeding niet berust op rechtsgronden, maar op overwegingen van billijkheid, terwijl zij ten slotte ontkende, dat de billijkheid zou vorderen, dat het resultaat van een door de tijdsomstandigheden minder voordeelig uitgevallen aanneming wordt afgewenteld op den aanbesteder, die dus ten slotte het risico zou dragen, terwijl de aannemer door die zelfde omstandigheden over zijn geheele bedrijf groote winsten zou maken.

Dit schrijven gaf den Minister slechts aanleiding er nogmaals op te wijzen, dat het verleen van vergoeding noodig was geweest om er zich zooveel mogelijk van te verzekeren, dat de binnenlandsche handel en nijverheid niet zouden weigeren voor den Staat te werken, en dat daarom door den Ministerraad niet kon zijn bedoeld, dat, bij het vaststellen van het bedrag der vergoeding, zou worden rekening gehouden met winsten, behaald op de uitvoering van door derden gegeven opdrachten.

Naar het der Kamer voorkwam, was in dezen stand der zaak van eene voortzetting der briefwisseling weinig resultaat meer te wachten.

III. *Voorschot op eene schadevergoeding aan een aannemer.*

De Minister van Koloniën deelde in het laatst van het afgelopen jaar aan de Rekenkamer mede, dat een scheepsbouwmaatschappij, die den bouw van een onderzeeboot had

uitgevoerd, uitkeering had gevraagd van f 300 000 als voorschot op de tegemoetkoming, waarop zij meende naar de door den Ministerraad achtereenvolgens genomen beslissingen aanspraak te hebben, wegens het verlies dat de aanneming van dien bouw haar had berokkend. Omtrent de kosten van het werk was namelijk een onderzoek van een accountantskantoor gaande, dat nog veel tijd zou vorderen. De Minister legde afschrift over van eene briefwisseling met zijn ambtgenoot van Marine en gaf den wensch te kennen over de aangelegenheden het oordeel van het College te vernemen.

Volgens de briefwisseling had de Minister van Marine, bij het overbrengen van het gunstig advies van het accountantskantoor, het niet ondienstig geacht, de aandacht van zijn Ambtgenoot te vestigen op de weinig coulante wijze, waarop de bouw was uitgevoerd en op de minder bevredigende uitkomsten, met de boot verkregen. Dit had den Minister van Koloniën de vraag ontlokt, of wellicht een gedeelte van het verlies aan de maatschappij zelve was te wijten, b.v. doordat zij de benodigde materialen niet tijdig besteld had, maar eerst tot de aanschaffing was overgegaan toen de prijzen waren opgelopen of doordat zij wellicht door hare weinige voortvarendheid had veroorzaakt, dat de bouw gedeeltelijk was gevallen in eene periode van hoogere arbeidsloonen. De Minister van Marine had daarop geantwoord, dat de financiële gevolgen van de minder coulante wijze van uitvoering van den bouw moeilijk onder cijfers te brengen waren, maar dat bij het onderzoek van de door den accountant aan te bieden eindafrekening zou zijn na te gaan of daarop posten voorkwamen, welke bij behoorlijk uitvoeren van het werk hadden kunnen achterwege blijven, terwijl de minder gunstige uitkomsten, welke met de boot waren verkregen, aanleiding zouden kunnen geven tot het toekennen van een kleiner winstpercentage.

In haar antwoord gaf de Rekenkamer te kennen, dat zij instemde met hetgeen door den Minister van Koloniën was aangevoerd omtrent de mogelijkheid, dat de scheepsbouwmaatschappij zou blijken de aansprakelijkheid voor het oploopen van de bouwkosten ten deele te moeten dragen. De Kamer achtte dit te meer waarschijnlijk, wijl de oplevering van de boot vier jaren later had plaats gehad dan aanvankelijk was bedongen. Uit dien hoofde ontraadde zij de hooge voorloopige uitkeering.

Een nader schrijven van den Minister van Koloniën bracht in het oordeel der Kamer geen verandering. Wel vestigde de Minister de aandacht er op, dat in de voorloopige becijfering, waarop de accountant zijn gunstig advies had gegrond, uitsluitend de directe bouwkosten in beschouwing genomen waren en de toe te kennen winst er buiten gesloten was, maar de Kamer achtte dit, naar zij den Minister antwoordde, niet voldoende om reeds te kunnen uitmaken op welk bedrag de scheepsbouwmaatschappij in elk geval zou kunnen aanspraak maken. Zij gewaagde daarbij van de mogelijkheid, dat het geven van voorrang aan meer winstbelovende werken voor derden mede oorzaak was geweest van de langdurige vertraging in den bouw van de onderzeeboot, en zij bracht in herinnering, dat de winst, op werken voor derden verkregen, naar de meening van het College een reden zou kunnen zijn tot beperking van het bedrag der tegemoetkoming in de schade, welke de bouw van de onderzeeboot aan de maatschappij had berokkend.

Als van bijkomend belang werd voorts nog behandeld de vraag of de bepalingen van de Indische Comptabiliteitswet zich tegen het geven van het voorschot verzetten. In het gevoelen van den Minister, dat artikel 49 der wet bevoegdheid daartoe verleende, kon de Rekenkamer niet deelen. Met verwijzing naar de geschiedenis van het artikel, verklaarde zij dit slechts van toepassing te achten op toestaan van voorschotten bij het sluiten van eene overeenkomst en kende zij aan eene betaling als die, waarvan hier de rede was, het

karakter toe eener betaling op rekening, of in mindering waarbij het bepaalde in artikel 44 der wet is in het oog te houden.

Kort vóór de vaststelling van dit verslag ontving de Kamer nog bericht, dat de Minister van Koloniën door de verklaringen van zijn ambtgenoot van Marine en van den accountant voldoende aangetoond achtte, dat de toe te kennen schadevergoeding in elk geval meer dan f 300 000 zou beloopt, en dat in verband hiermede het gevraagde voorschot tot gemeld bedrag was uitgekeerd.

IV. *Vergunning om zich op een dienstreis te doen vergezellen door het gezin.*

Ingevolge machtiging, verleend bij Koninklijk besluit van 6 Mei 1918, werd door den directeur van het technisch bureau van het Departement van Koloniën een reis over Amerika naar Nederlandsch-Indië en terug gedaan in het belang van de aanschaffing van goederen voor den Indischen dienst. Hem was te dier zake bij dat besluit vergoeding voor kosten van overtocht toegelegd zoowel voor zijn persoon als voor zijn gezin¹⁾, alsmede eene tegemoetkoming, ten bedrage van f 3000 in de kosten van uitrusting.

Op haar verzoek om mededeeling van de reden, waarom aan genoemden landsdienaar was toegestaan zich op de gedane dienstreis te doen vergezellen door zijn gezin, ontving de Rekenkamer in het afgelopen jaar van den Minister van Koloniën inlichtingen, welke neerkwamen op het volgende:

De door den toenmaligen Minister gegeven opdracht tot het doen van de reis hield verband met den wensch om in Indië een centraal bureau op te richten voor die aanschaffingen, welke in Indië zelf zouden kunnen plaats hebben. Tevens zou de reis ten nutte komen aan de aanschaffingen, die het Departement in Amerika zou doen. Het was niet vooruit vast te stellen hoe lang de reis zou duren. Ook was de kans op belangrijk oponthoud in Amerika ten gevolge van de vele moeilijkheden bij inkoop en verzending van goederen niet uitgesloten, terwijl de toen voorkomende stagnatie in de scheepvaart deden denken aan de mogelijkheid van een gedwongen lang verblijf. Op grond van deze overwegingen was er in toegestemd, dat het gezin den reiziger op deze „onder zulke moeilijke omstandigheden te verrichten” reis zou vergezellen en dat de hoogere kosten ten laste van den Lande zouden komen.

De Rekenkamer teekent hierbij aan, dat in het afgelopen jaar, toen de door den Minister aangeduide moeilijkheden, naar het voorkomt, niet waren te duchten, opnieuw is toegestaan dat een ingenieur van het technisch bureau zich op eene reis naar Nederlandsch-Indië en terug door zijne echtgenoot deed vergezellen.

V. *Overneming ten behoeve van den Indischen dienst, van hier te lande in voorraad opgelegde militaire goederen.*

Onder de benodigdheden voor den Indischen dienst, waarvan eene aanbesteding werd aangekondigd in de *Nederlandsche Staatscourant* van 24 Maart 1920 en in die van 14 April d.a.v., waren er sommige, ten opzichte waarvan bij de Rekenkamer de vraag rees, of het Departement van Oorlog hier te lande er niet veel grooter voorraden van bezat dan in den eerstvolgenden tijd voor het leger zouden zijn te benutten. De overweging, dat de waarde van dergelijke voorraden bij langdurige bewaring allicht achteruitgaat, terwijl het bewaren in elk geval belangrijke kosten veroorzaakt, noopte de Kamer de aandacht van den Minister van Koloniën er op te vestigen, dat 's Rijks geldelijk belang voorzeker zou worden bevorderd, indien de eventueel overtollige voorraden zooveel mogelijk werden overgenomen ten behoeve van den Indischen dienst. Zij gaf daarbij de verwachting te kennen, dat, bij het overwegen van de mogelijkheid van het overnemen geen te groot gewicht gehecht zou worden aan bedenkingen, ontleend aan afwijking in model of kleur, welke overigens aan de bruikbaarheid niet merkbaar schaadde. Voor het geval tegen de verwezenlijking van het geopperde

1) Uit latere stukken is gebleken, dat alleen zijne echtgenoot hem vergezeld heeft.

denkbeeld bij den Minister overwegende bezwaren mochten bestaan, beval zij zich aan voor eene eenigszins omstandige mededeeling daarvan.

De Minister deelde daarop mede, dat reeds verschillende partijen goederen van het Departement van Oorlog waren overgenomen. Tevens zegde Zijne Excellentie toe, dat ook verder, bij de aanschaffing van goederen voor den Indischen dienst, zooveel mogelijk met de voorraden hier te lande rekening gehouden zou worden. Ten aanzien van enkele, door de Rekenkamer met name aangeduide artikelen werden de redenen opgegeven, waarom voor den Indischen dienst niet uit die voorraden kon geput worden.

De stand der geldleeningen, aangegaan ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië, is aldus:

1°. leening, uitgegeven krachtens de wet van 5 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 127).

Van deze leening, aangegaan tot een bedrag van f 62 500 000, was op 31 December 1920 uitgeloot en aflosbaar gesteld een bedrag van f 12 500 000;

2°. leening, uitgegevens krachtens de wet van 27 Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 208).

Van deze leening, aangegaan tot een bedrag van f 80 000 000, was op 31 December 1920 uitgeloot en aflosbaar gesteld een bedrag van f 8 000 000;

3°. leening, uitgegeven krachtens de wet van 3 Augustus 1917 (*Staatsblad* n°. 502).

Van deze leening, aangegaan tot een bedrag van f 50 000 000, was op 31 December 1920 uitgeloot en aflosbaar gesteld een bedrag van f 3 750 000;

4°. leening, uitgegeven krachtens de wet van 6 Juni 1919 (*Staatsblad* n°. 280).

Van deze leening, aangegaan tot een bedrag van f 180 000 000, was op 31 December 1920 uitgeloot en aflosbaar gesteld een bedrag van f 4 500 000.

TWEEDE GEDEELTE.

Ontvangsten en rekeningen.

De ontvangsten, behoorende tot de middelen en inkomsten van Nederlandsch-Indië, Iste hoofdstuk, welke bij de Algemeene Rekenkamer in 1920 zijn bekend geworden uit de door den Minister van Koloniën, door tusschenkomst van het Departement van Financiën, ingezonden bewijsstukken, uit de staten van stortingen bij de betaalmeesters, en uit rekeningen van bijzondere comptabelen, zijn in de boeken der Kamer opgenomen, ten einde daarmede te zijner tijd de rekeningen, bedoeld in artikel 77 der Indische Comptabiliteitswet, te vergelijken.

Enkele dier ontvangsten wenscht de Kamer hier te vermelden.

A. Middelen van 1919.

Opbrengst der Gouvernementsproducten:

Koffie.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd verantwoord:

wegens den verkoop van 11 979,44 pikols ... f	757 681,14
De vracht en andere onkosten bedroegen ...	86 015,22 ⁵

Netto-opbrengst	f 671 665,91 ⁵
-----------------------	---------------------------

VI. Stand der geldleeningen, aangegaan ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië.

VII. Ontvangsten.

Tin.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens den verkoop van 15 130,70 pikols ...	f	2 883 151,81
De vracht- en andere onkosten bedroegen ...		106 371,43 ^s
Netto-opbrengst	f	<u>2 776 780,37^s</u>

Caoutchouc.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens verkoop van 259 132,013 K.G.	f	723 445,53
De vracht- en andere onkosten bedroegen ...		64 471,16 ^s
Netto-opbrengst	f	<u>657 974,36^s</u>

Gutta-percha.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens verkoop van 112 K.G.	f	980,—
De vracht- en andere onkosten bedroegen ...		59,38
Netto-opbrengst	f	<u>920,62</u>

Lemongrasolie.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens verkoop van 9 970,60 K.G.	f	82 382,60
De vracht- en andere onkosten bedroegen ...		3 369,62
Netto-opbrengst	f	<u>79 012,98</u>

Citronella-olie.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens verkoop van 12 561,40 K.G.	f	48 084,11
De vracht- en andere onkosten bedroegen ...		2 753,15
Netto-opbrengst	f	<u>45 330,96</u>

Gegruisd cocablad.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens verkoop van 5 617,5 K.G.	f	12 598,28
De vracht- en andere onkosten bedroegen ...		1 284,80
Netto-opbrengst	f	<u>11 313,48</u>

Kinabast.

Door de Nederlandsche Handel Maatschappij werd ver-
antwoord:

wegens verkoop van 56 344,50		
K.G.	f	57 674,66 ^s
wegens verrekening ingevolge		
overeenkomst met een aantal		

kininefabrikanten ter zake van in vorige jaren geleverde kinabast	f 69 777,—	f 127 451,66 ^s
De vracht- en andere onkosten bedroegen		8 217,70
	Totaal verantwoord	<u>f 119 233,96^s</u>

Op 31 December 1919 bleven volgens de rekening der Nederlandsche Handel Maatschappij nog te verantwoorden:

27 194,81 pikols koffie,
271,41 pikols Banka-tin,
37 346,50 kilogrammen caoutchouc,
47 627,— kilogrammen gutta-percha,
2 196,60 kilogrammen lemongrasolie,
4 029,— kilogrammen gegruid cocablad,
49 174,— kilogrammen kinabast,

terwijl bovendien in Indië naar Nederland geconsigneerd, doch op gemeld tijdstip nog niet hier te lande waren ontvangen:

14 155,46 pikols koffie,
30 618,75 kilogrammen kinabast,
2 732,— kilogrammen gegruid cocablad,
27 424,60 kilogrammen caoutchouc,
2 191,50 kilogrammen lemongrasolie,
728,10 kilogrammen citronella olie,
27 140,— kilogrammen caoutchouc van Langsa.

De juistheid van verschillende van bovengenoemde hoeveelheden kon bij de Kamer nog niet worden nagegaan, daar eenige daartoe benodigde bescheiden tot dusver niet bij haar zijn ingekomen.

B. Middelen van 1920.

1°. Aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij over het boekjaar 1919 f 4 599 829,18

2°. Aandeel in de winst van den door de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij geëxploiteerden spoorweg Semarang-Vorstenlanden over het boekjaar 1919 478 844,04

3°. Afstand in erfpacht aan de naamloze vennootschap „Zeehaven en Kolonstation Sabang” van de bezittingen op het eiland Wé (Atjeh en onderhoorigheden), alsmede aandeel in de winst van die vennootschap over het boekjaar 1919:

erfpacht	f 80 546,77	
winsttaandeel	113 750,—	194 296,77

4°. Huur over het tijdvak van 1 Juli 1919 tot 30 Juni 1920, verschuldigd door de Droogdokmaatschappij „Tandjong Priok” ingevolge de krachtens de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 354) met die maatschappij gesloten overeenkomst 51 500,—

5°. Bijdragen van Nederland voor de koloniën Suriname en Curaçao in de kosten van de Koloniale Reserve 13 570,—

6°. Voorloopige uitkeering uit de opbrengst der Nederlandsche Oorlogswinstbelasting over het belastingjaar 1919, ver-

meerderd met de rente tot 1 Januari 1920 en verminderd met het aandeel van Nederlandsch-Indië in de vermindering der belastingbedragen, die als grondslag dienden bij de berekening van de vorige uitkeering met verschuldigde rente over dat aandeel f 910 946,49⁵

Met betrekking tot eenige hierboven genoemde ontvangsten zij het volgende medegedeeld:

Volgens de door den Minister van Koloniën goedgekeurde verlies-en-winstrekening bedraagt het saldowinst over het boekjaar 1919 de som van f 7 359 726,68⁵.

Het ingevolge artikel 3 der bij de wet van 18 Juni 1892 (*Staatsblad* n°. 139) goedgekeurde overeenkomst aan de Regeering te betalen vijf-achtste gedeelte van gemeld saldo bedraagt dus f 4 599 829,18.

Onder de werking van de nieuwe concessie heeft het winst-aandeel der Regeering bedragen:

over de eerste zes boekjaren 1892/93—1897/98 gemiddeld per jaar	f 399 364,46
over de tweede zes boekjaren 1898/99—1903/04 gemiddeld per jaar	2 833 521,39
over de derde zes boekjaren 1904/05—1909/10 gemiddeld per jaar	2 133 461,18
over de boekjaren 1910/11, 1911/12 en 1912/13 gemiddeld per jaar	2 027 932,72
over het boekjaar 1 Juli 1913—31 December 1914	819 184,51
over het boekjaar 1915	881 948,77
„ „ „ 1916	2 541 804,26
„ „ „ 1917	3 927 373,99
„ „ „ 1918	5 689 537,62 ⁵
„ „ „ 1919	4 599 829,18

Blijkens de door den Minister van Koloniën goedgekeurde verlies-en-winstrekening betreffende den spoorweg van Semarang over Soerakarta naar Djokjokarta bedraagt het saldo over het boekjaar 1919 f 2 287 876,16

Volgens het bij de wet van 6 Juli 1863 (*Staatsblad* n°. 110) bekrachtigde artikel 90 der concessie komt van dit bedrag eerst aan de maatschappij toe 5 percent over het aandeelenkapitaal, groot f 7 450 000, dus 372 500,—

In het daarna overblijvende ad f 1 915 376,16
deelt de Staat voor 25 percent, dus 478 844,04

Het aandeel van Nederlandsch-Indië in de winst van dezen spoorweg bedroeg:

over de zes boekjaren 1894—1899 gemiddeld per jaar	f 160 108,79 ⁵
over de zes boekjaren 1900—1905 gemiddeld per jaar	185 995,61 ⁵
over de zes boekjaren 1906—1911 gemiddeld per jaar	262 441,94
over de zes boekjaren 1912—1917 gemiddeld per jaar	277 733,43
over het boekjaar 1918	282 804,03
„ „ „ 1919	478 844,04

Billiton-maatschappij.

Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij.

Zeehaven en kolenstation Sabang.

Blijkens het medegedeelde in het Verslag der Kamer over 1919 beliepen de aan de naamlooze vennootschap „Zeehaven en kolenstation Sabang” gedane betalingen, waarnaar ingevolge artikel 6 der bij de wet van 16 November 1909 (*Staatsblad* n°. 364) goedgekeurde overeenkomst de door die vennootschap verschuldigde pacht moest worden berekend, bij het einde van het erfpachtsjaar 1918/1919 eene som van f 2 500 694,01

Deze som werd volgens opgaaf der maatschappij in den loop van het erfpachtsjaar 1919/1920, geëindigd ultimo Februari 1920, krachtens artikel 5 der overeenkomst verhoogd en wel

op 21 Maart 1919 wegens opname, zonder nadere verrekening, in de erfpacht van de waarde van een complex van twee van Gouvernementswege opgerichte ontzwevelingsloodsen, ad	3 250,—
op 23 Mei 1919 met een som van	23 081,30
Samen	f 2 527 025,31

Daarentegen werd door de Sabangmaatschappij, ingevolge overeenkomst van 2 December 1919, ter zake van de teruggave aan haar van het eigendomsrecht der olietanks op 8 December 1919 aan den Lande terugbetaald een som van f 191 786,05⁵

Blijft over f 2 335 239,25⁵

Of het bedrag, waarover de door de vennootschap verschuldigde erfpacht moet worden berekend, te recht is verhoogd met vorengenoemde sommen ad f 3250 en f 23 081,30, kan nog niet bij de Kamer worden beoordeeld, daar de gebruikelijke mededeeling van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië tot dusver niet bij haar is ingekomen. Om dezelfde reden is bij de Kamer nog niet bekend, of bij het einde van het erfpachtsjaar 1919/1920 terugbetalingen door de maatschappij, als bedoeld bij het zevende lid van artikel 5 der overeenkomst, hadden plaats gehad.

Wegens erfpacht over bovengenoemde betaalde bedragen werd voldaan de som van f 80 546,77.

Het aandeel der Regeering in de winst van het bedrijf ingevolge het vierde lid van artikel 6 der overeenkomst, berekend naar eene uitkeering van f 725 000 over een gestort kapitaal van f 2 500 000, en op 500 winstaandeelen beliep:

5 percent van de eerste f 125 000 der uitkeering	f 6 250,—
10 percent van de volgende f 125 000 der uitkeering	12 500,—
20 percent van het restant ad f 475 000 ...	95 000,—
Totaal	f 113 750,—

Ter voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande in 1920 werd de Minister van Financiën bij de wet van 22 December 1919 (*Staatsblad* n°. 823) bevoegd verklaard, bij het openen van kredieten aan den Minister van Koloniën gedurende het jaar 1920, het bedrag der volgens artikel 33 der Indische Comptabiliteitswet in 's Rijks kas gestorte gelden te boven te gaan met eene som van éenhonderd negentig millioen gulden, welk bedrag bij de wet van 31 December 1920 (*Staatsblad* n°. 938) met één honderd tien millioen werd verhoogd en mitsdien gebracht op drie honderd millioen gulden.

VIII. Voorziening in het kastekort van den Indischen dienst.

Blijkens het door den Minister van Financiën aan de Kamer toegezonden afschrift der rekening-courant met het Departement van Koloniën was het hoogste bedrag, waarmede de kredieten de stortingen te boven gingen, f 258 405 937,56.

De rente, berekend tegen 4½ pct., bedroeg f 8 447 222,27.

IX. Rekeningen.

In den loop van 1920 heeft de Kamer de volgende rekeningen betreffende de begrooting van Nederlandsch-Indië opgenomen en gesloten:

A. van den muntmeester van 's Rijks Munt te Utrecht:

I. Naar aanleiding van artikel 27 van het Koninklijk besluit van 23 September 1909 (*Staatsblad* n°. 318): drie rekeningen wegens aanmuntingen, waarvan de geldelijke uitkomsten zijn als volgt:

Muntsoort.	Nominiaal bedrag der aanmunting.	Machtiging verleend bij Koninklijk besluit van:	Berekende	
			winst	verlies
1 cent-stukken Ned.-Indië	f 200 000	27 Febr. 1919 n°. 36.		f 99 817,40
1/10 guldens Nederl.-Indië	680 000	22 Sept. 1919 n°. 68.	f 9 622,95 ⁵	
1/10 guldens Nederl.-Indië	1 320 000	22 Sept. 1919 n°. 68, en 6 Febr. 1920 n°. 56	18 679,86	
			f 28 302,81 ⁵	f 99 817,40

Het verlies op deze aanmuntingen bedroeg f 99 817,40

De winst 28 302,81⁵

Saldo verlies f 71 514,58⁵

zoodat in mindering kwam van het fonds, bedoeld bij artikel 4 van de Indische Muntwet 1912, een bedrag van f 71 514,58⁵.

II. ingevolge artikel 30, sub 2, van het Koninklijk besluit van 23 September 1909 (*Staatsblad* n°. 318) drie rekeningen wegens het in 1918 in 's Rijks Munt verwerkte muntmateriaal;

B. eenige rekeningen van bijzondere comptabelen, als van den commandant van de Koloniale Reserve te Nijmegen betreffende den verkoop van onbruikbare goederen; de rekening van den gecommiteerde in Nederland van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië, ter zake van ontvangsten wegens het onderzoeken der teekeningen van voor Nederlandsch-Indië bestemde stoomketels; eenige rekeningen wegens verkochte boekwerken en kaarten; eenige rekeningen van den hoofdamtenaar bij het Koloniaal Etablissement wegens den verkoop van bestekken voor het Departement van Koloniën.

Bovendien is door de Kamer opgenomen en gesloten de rekening en verantwoording van den administrateur van het kleedingmagazijn van de Koloniale Reserve te Nijmegen wegens het beheer van dat magazijn over 1918.

De waarde van de op 1 Januari 1919 in dat magazijn aanwezige voorraden bedroeg, uitgedrukt in de voor 1919 vastgestelde magazijnprijzen, f 737 464,32.

X. Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië.

Volgens de bij de Algemeene Rekenkamer gedane boekingen is het fonds, bedoeld bij artikel 4 der Indische Muntwet 1912 (*Staatsblad* n°. 325) in 1919 tegoed geschreven voor de navermelde bedragen:

a. winsten op aanmuntingen f 753 580,06

b. rente van beleggingen 502 629,90

f 1 256 209,96

Op ultimo December 1918 was voor belegging nog beschikbaar	f 5 288 403,81
	<u>f 6 544 613,77</u>
In 1919 kwam door uitloting en aflossing weder beschikbaar	121 000,—
	<u>f 6 665 613,77</u>
Hiervan werd in 1919 voor aankoop van f 673 100 nominaal in schuldbewijzen der 6 % Nederlandsch-Indische leening 1919 besteed	679 831,—
	<u>f 5 985 782,77</u>
Belegd was op ultimo December 1919:	
a. in inschrijving op het Grootboek der 2½ pcts. Nationale Schuld een bedrag van nominaal	f 14 534 200,—
b. in schuldbewijzen van de 5 pcts. Nederlandsch-Indische leening een bedrag van nominaal	2 725 000,—
c. in schuldbewijzen van de 6 pcts. Nederlandsch-Indische leening een bedrag van nominaal	673 100,—

XI. *Rekening van het Departement van Koloniën met het Indisch bestuur over 1919.*

Uit de bij de Kamer ingekomen bewijsstukken heeft zij de boekingen tot stand gebracht van de gedurende de jaren 1919 en 1920 gedane ontvangsten en betalingen welke betrekking hebben op de rekening van het Departement van Koloniën met het Indisch bestuur overeenkomstig artikel 22 van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1867 (Tekst *Staatsblad* 1918, n°. 520).

De stand der rekening op 31 December 1919 was als volgt:

Debet.

Betalings door de betaalmeesters:	
Betaalsrollen en bevelschriften in 1919	f 2 821 906,15
Wissels	2 465,66
Betaalsrollen en bevelschriften in 1920	101 155,72 ⁵
Betalings per giro in 1919	77 245,73
Betalings per giro in 1920	3 843,28 ⁵
	<u>f 3 006 616,55</u>
Gelden, afgegeven door de Nederlandsche Bank aan het kantoor der Javasche Bank te Amsterdam, ter overmaking langs telegrafischen weg naar Nederlandsch-Indië	f 31 000 000,—
Bevelschriften ten name van de Generale Thesaurie wegens:	
a. Nominale waarde van nieuw aangemunte geldstukken	f 1 960 000,—
b. Uitkeering aan het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië	2 540 245,—
c. Uitkeering aan het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger	365 178,87

d. Contributie Weduwen- en Weezenkas van officieren van de landmacht in Nederlandsch-Indië gestort ... f	187,29	
e. Uitkeering aan het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen	36,—	
f. Saldo van het postwisselverkeer met Suriname over 1917	7 139,94 ⁵	
g. Saldo van het postwisselverkeer met Curaçao over 1917	200,—	
h. In Suriname over 1918 zuiver uitbetaald traktement van den aldaar getacheerden Oost-Indischen houtvester J. W. Gonggrijp	4 557,—	
i. Overgenomen voorraden steenkolen aanwezig aan boord van de stoomschepen <i>Tabanan</i> en <i>Bengkalis</i>	169 710,—	
j. Verschil tusschen het geldswaardig bedrag der aanwezige munitie bij aankomst en vertrek van Hr. Ms. <i>De Zeven Provinciën</i>	13 613,22	
k. Diversen	91 414,51 ⁵	
		f 5 152 281,84
Overdracht van bezwaar		22 180,58
		<hr/>
Te zamen		f 39 181 078,97

Credit.

Ontvangsten voor het Departement van Justitie:

a. Ontvangsten voor de weeskamers in Nederlandsch-Indië ... f	77 669,88 ⁵	
b. Diversen	192,87 ⁵	
		f 77 862,76

Ontvangsten voor het Departement van Financiën:

a. Restitutie van in Nederlandsch-Indië betaalde pensioenen	11 905,56 ⁵	
b. Stortingen bij de Nederlandsche Bank van gelden, beschikbaar gekomen door aflossing van prolongatiën der Koloniale Postspaarbank in Nederlandsch-Indië	1 000 000,—	
c. Gestorte gelden ter uitbetaling aan het Turksch Consulaat-Generaal in Nederlandsch-Indië	7 023,87	
d. Teruggaaf van aan den Consul van Oostenrijk-Hongarije te Batavia uitbetaalde gelden	18 144,—	
e. Diversen	493 255,87 ⁵	
		f 1 530 329,31

Ontvangsten voor het Departement van Binnenlandsch Bestuur f

Als voren van Onderwijs en Eeredienst	49 995,78 ⁵	
Als voren van Landbouw, Nijverheid en Handel	14 530,60 ⁵	
Als voren van Burgerlijke Openbare Werken	761,64	
	3 555,18	

Als voren van Gouvernements- bedrijven:			
a. Saldo van het postwissel- verkeer met Suriname over het 1ste, 2de en 3de kwartaal 1918 ...	f	11 291,67 ⁵	
b. Terugbetaling der kosten van voor rekening van particulie- ren verzonden telegrammen		589,—	
c. Diversen		21 462,45	
		<hr/>	f 33 343,12 ⁵
Ontvangsten voor het Departement van Oorlog			187 264,04 ⁵
Als voren van Marine:			
a. Wissels wegens zeetrakte- ment, soldij, scheepsbehoefden, etc. voor de zeemacht in Neder- landsch-Indië	f	1 827 480,09	
b. Kosten van de Gezant- schapsnacht te Peking over 1918		246 532,18	
c. Diversen		1 366,78 ⁵	
		<hr/>	2 075 379,05 ⁵
			<hr/>
			f 3 973 021,50 ⁵
Nadeelig saldo op 1 Januari 1920			<hr/>
			f 35 208 057,46 ⁵

De stand der rekening over het jaar 1920 kan nog niet worden medegedeeld, aangezien nog niet alle bewijsstukken tot boeking bij de Kamer zijn ingekomen.

's-Gravenhage, 14 Maart 1921.

De Algemeene Rekenkamer,
VAN REENEN.

Tot ordonnantie van de Kamer,
OSSEWAARDE.

INHOUD.

EERSTE GEDEELTE.

Uitgaven.

	Bladz.
I. Niet beantwoorden van verzoek om inlichting	1—2
II. Schadevergoeding aan aannemers	2
III. Voorschot op eene schadevergoeding aan een aannemer	2—4
IV. Vergunning om zich op een dienstreis te doen vergezellen door het gezin	4
V. Overneming ten behoeve van den Indischen dienst, van hier te lande in voorraad opgelegde militaire goederen	4—5
VI. Stand der geldleeningen, aangegaan ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië	5

TWEEDE GEDEELTE.

Ontvangsten en rekeningen.

	Bladz.
VII. Ontvangsten	5—9
VIII. Voorziening in het kastekort van den Indischen dienst	9—10
IX. Rekeningen	10
X. Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië	10—11
XI. Rekening van het Departement van Koloniën met het Indisch bestuur	11—13